

## TÁRSULATI ÜGYEK.

## Fegyzökönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

## XLII. SZAKÜLÉS.

1873. február 19-én, d. u. 5 órakor. A m. tud. akademia heti üléstermében.

Elnök: Balogh Kálmán, később Than Károly.

Elnök az ülést megnyitja és mindennek előtt jelenti, hogy az utóbbi közgyűlésen elfogadott új program szerint ez alkalommal tartja a társulat az első *szakülést*, melynek tárgyai szorosán tudományos modorban tartandó előterjesztések és rövidebb jelentések lesznek a szaktudományok egyes haladásairól és mozzanatairól.

Ezután következtek az alábbi előterjesztések:

(I.) Wartha Vincze megismertette Subic gráci tanár értekezéséből (Pogg. Ann. 1872, nov.) a *gázok fajmelegére* vonatkozó részt. Subic úr meglehetősen hosszadalmasan bebizonyítja, hogy a tökéletes gázok, ha chemiailag egyenértékű mennyiségben vétetnek,  $0^{\circ}$ -ról  $1^{\circ}$ -ra hevítve, külső munka fejében ugyanegy melegséget igényelnek, függetlenül a gáz természetétől; s e tételből azt következteti, hogy Avogadro föltevésének, mely szerint egyenlő hőmérsék és nyomás alatt, egyenlő térfogatú tökéletes gázokban a molekulák száma is egyenlő lenne, igaznak kell lenni. Ennek ellenében előadó megjegyzi, hogy e tétel tökéletesen független A. föltevésétől: a tétel mindig áll, akár igaz A. föltevése, akár nem; s megemlíti, hogy Clausius e tételt már több mint húsz éve bebizonyította, A. föltevése nélkül. — S. úr továbbá azt hiszi, hogy ő szigorúan bebizonyította, miszerint 1 köbméter hidrogén,  $0^{\circ}$ -ról  $1^{\circ}$ -ra hevítve, külső munka fejében éppen a hőegységet veszi igénybe, amint ezt Zener megjegyezte. Wartha Subic állítólagos bebizonyításait pusztá csalódnak és önámításnak tartja.

\*

(II.) Lengyel Béla: *Az acetont illető újabb vizsgálódásokról.* (Berichte d. deutschen chemischen Gesellschaft 1872. Nr. 16 és 1873. Nr. 1. — M. Tud. Akademia Értesítője III. köt. 6. sz.)

(Térszűke miatt, a szakülés befejezése a többi társulati ügyekkel együtt a júniusi füzetre maradt.)

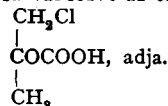
Az aceton újabb időben ismét behatóbb vizsgálatok tárgyát képezi. A vizsgálatok oda látszanak irányulni, hogy az acetonszeszek, melyeket eddig előállítani nem sikerült, leválasztassanak. Glutz, Fischer és Bischoff foglalkoztak e tárggyal; később Emmerring és ezzel egyidejűleg Lengyel Béla. A három első buvár egyikének dolgozata annyiból érdemel említést, mivel sikerült neki az acetonból egy új, egy vegyértékű savat nyerni, a monochloracetonsavat, mely akkor keletkezik ha cyan-kövény és monochloraceton hatnak egymásra. A cyan-kövény hozzákapcsolódik a monochlor ace-



ton CO csoportjához és



lőle, mely sósavval főzve az említett savat,



Emmerring a monobromacetont nedves ezüstéggel kezelte és lepárlás által oly folyadékot nyert, melyben a keresett acetonszeszt véli feltételezhetni. Tiszta állapotban azonban azt leválasztania nem sikerült, és így elemzés alá az anyagot nem vehette. Ezen szesz létezését a nyert folyadék kémhatásaiból következteti.

Ehhez hasonló eljárást követett Lengyel Béla, de a vélt acetonszeszt tisztán leválasztani ő sem volt képes. Ezen eljárástól elállva, az amint kísérlette meg előállítani, a mi sikerült is neki az által, hogy acetonra ammoniát és chlórt hagyott hatni. Az új amin akként jön létre, hogy az acetonban két kövény helyettesítetik a  $\text{H}_2\text{N}$  csoport által. Sói jól kristályosodnak. Remélhető, hogy ezen aminből sikerülni fog, a keresett szeszt előállítani.

\*

## Melléklet a „Természettudományi Közlöny“ 45-ik füzetéhez.

1873. Május.

## A KÖNYVKIADÓ VÁLLALATRA

1873. április 26-ikáig **1149** aláírás érkezett be. Alább közöljük időrendben a közelebbi időkben érkezett aláírók névsorát.

\*

A kiadandó művek első kötete: *Cotta, A jelen geológiája*, mely a múlt év végére volt ígérve, csak a jövő június vége felé fog teljesen elkészülni. Az ígért időre se a fordító, se a nyomda nem volt képes a munkát kiállítani. Jelenleg azonban a 28—30 nyomatott ívre terjedő műnek már közel háromnegyedrésze készen áll, s reméljük, hogy két hónap múlva már az aláírók kezében lesz. A második kötet: *Darwin, A fajok eredete* (I-ső rész, k. b. 20—22 nyomatott ív) július hó folytán fog szétküldetni. E két kötet fogja képezni az 1872-ik évi könyvilletményt.

Mint hogy a *kötött példányok számát* legkésőbb május 20-ikáig meg kell határoznunk, hogy a bekötés előmunkálatait ahhoz képest lehessen intézni és megkezdeni, kérjük azon t. aláírókat, kik bekötve kívánják példányaikat, sziveskedjenek ebbeli kívánságukat hova-előbb bejelenteni.

\*

A könyvkiadó vállalat azon aláírói, kik a Természettudományi Társulatnak tagjai (tehát évenként tagsági díjat is fizetnek) a könyvkiadó vállalatra 7 frtot fizetnek; azon aláírók ellenben, a kik a Term. tud. Társulatnak *nem* tagjai: csak 10 forintnyi évdíjért részesülnek a kiadványokban, beleértve a „Természettudományi Közlöny“ megfelelő évi folyamát is. — A kik a könyveket *bekötve* kívánják megküldetni, azok egy forinttal többet fizetnek; tehát társulati tagok 8 frtot, nem tagok 11 frtot. Ezen egy frt többletért (egy-egy kötetre 50 krajczárt számítva) a megjelenendő művek első két kötete csinos, angolos vászonkötéssel fog elláttatni.

## Aláírók névsora:

— Folytatás a 41-ik füzet mellékletéhez. —

(A csillaggal (\*) jegyzettek a Természettudományi Társulatnak nem tagjai.)

*Reinhard Rezső*, magánzó Gyöngyös. *Kutalek Artúr*, v. aljegyző Gyöngyös. *Falusy István*, tanár Lőcse. *Hrehus Gyula*, tisztartó Csemernye. *Mokos Károly*, tanító N.-Körös. *Kovács József*, ref. lelkész Illava. *Kovács Ferencz*, főgondnok H.-M.-Vásárhely. *Kovács József*, ref. lelkész Gyanda. *Kállay Ferencz*, gyógyszerész T.-Földvár. *Sándor János*, tanár Sz.-Keresztúr. *Thorma Sándor*, tanító Gomba. *Máli Gábor*, földbirtokos Borzsova. *Szabó Mózes*, tanárjelölt Kolozsvár. *Leutner Károly*, a m. k. k. zlekedési miniszt. levéltára igazgatója öBuda. *Schiffler Antal*, néptanító Bicske. *Brodzsky Lajos*,

haszonbérelő Balaton-Fölvár. *Csathó László*, uradalmi ispán Csúny. *Szemere Geiza*, Lasztomér. *Péts Sándor*, vasuti mérnök Vác. \**Szénert János*, gyógyszerész K.-Szeben. *Radnich Imre*, mérnök Buda. *Schey Lipót*, tanárjelölt Pest. *Stolmár Károly*, vasuti tiszt Pest. *Bende Andor*, mérnök Rozsnyó. \**Kir. főreáltanoda* Buda. *Keresztessy József*, Galanta. *Dr. Pisztory Mór*, jogtanár Győr. *Béldényi Ferencz*, p. ü. titkár Győr. *Mayer Sándor*, gyógyszerész Esztergom. *Vásárhelyi Imre*, jog- és orvostudor Szomor. *Kovács Ákos*, a m. államvasutak segéd-mérnöke Pest. \**Anderko Elek*, földbirtokos Borsá. *Ardey János*, tanító Megyaszó. *Dr.*

*Batizfalvi Samu*, orvos Pest. *Bendel Godofréd*, mérnök R.-Szombat. *Bayer Arnot Adolf*, gyógyszerész Pest. *Buda Elek*, földbirtokos Russ. *Deininger Imre*, tanár Debreczen. *Forgách János*, Pest. *Dr. Hornyay Ferencz*, orv. S.-A.-Újhely. *Hradczky Antal* orsz. képvis. *Dr. Kaczánder Aron*, orvos Miskolcz. *Dr. Kelemen Mihály*, orvos Pécs. *Lauch János*, k. r. tanár Nyitra. *Molnár Ferencz*, gazdatiszt Somogyvár. *Obláth Béla*, Ó-Becse. *Ottlyk László*,

*Selmecz. Dr. Péter György*, orvos B.-Hunyad. *Pokorny Ottokár*, Pest. *Sajó Károly*, bölcsészethallgató Pest. *Szentpéteri Sámuel*, lelkész Pelsőcz. *Türk Ágoston*, gyógyszerész Mándok. *Vladár Emil*, földbirtokos Radistván. *Dr. Zsiró István*, orvos Ungvár. \**Pápai ref. főtanoda*. \**S.-A.-Újhelyi gymnasium*. \**Zürichi Magyar-Egylet*.

**Összesen : 1149-en.**

A könyvkiadó vállalatra

## 1872-re a tagdíjat lefizették.

(1873. január 25. — 1873. április 25.)

(A helynév után tett számok a befizetett forintok összegét jelentik.)

### a) A természettudományi társulat tagjai.

**Almásy János**, Egerbegy 8. — **Ambrus Lajos**, Pécs 7. — **Berghoffer Károly**, Pest 8. — **Bertalanffy István**, P. Gicz 8. — **Bodolai József**, Kesznyéten 8. — **Buda Elek**, Russ 8. — **Buzáth Kajetan**, Beregszász 8. — **Clementis Gábor**, Pest 7. — **Dr. Csabatáry Endre**, Pest 8. — **Csala Gerő**, Túrkevi 8. — **Dr. Csiky József**, M.-Vásárhely 8. — **Dr. Csorba Lajos**, H.-Szoboszló 8. — **Dr. Dékány Rafael**, Kecskemét 7. — **Dr. Dékány Soma**, H.-M.-Vásárhely 8. — **Draskóczy Gábor**, M.-Szigeth 8. — **Emich Gusztáv**, Pest 8. — **Farmady Martinián**, Érsekújvár 8. — **Findura István**, Sőregh 7. — **Fülepp Ferencz**, Temesvár 7. — **Hampel Antal**, Pest 8. — **Hanusz István**, Félégyháza 7. — **Dr. Haydu Gyula**, Kassa 8. — **Hieronymi Károly**, Pest 8. — **Dr. Hoffer Samu**, Gyula 8. — **Karcsai József**, F.-Szászberek 8. — **Kardos Károly**, M.-Szigeth 8. — **Dr. Kátai Gábor**, Karczag 8. — **Keresztessy József**, Galanta 8. — **Kiss Gusztáv**, H.-M.-Vásárhely 7. — **Kis Zsigmond**, Szentés 8. — **Koczó Sándor**, Kecskemét 7. — **Kovács Albert**, Szeged 8. — **Kovács Ferencz**, H.-M.-Vásárhely 7. — **Ifj. Krémer György**, Rézbánya 8. — **Kund Endre**, Pest 8. — **Kvassay Jenő**,

Pest 8. — **Lakatos Ottó<sup>1)</sup>**, Arad 8. — **Dr. Láng Frigyes**, Zomba 7. — **Laszkáry Ödön**, Ipoly-Keszi 8. — **Lauch János**, Nyitra 7. — **Laudon Sándor**, Ungvár 8. — **Marikovszky Gusztáv<sup>2)</sup>**, R.-Szombat 8. — **Miklovicz Bálint**, H.-M.-Vásárhely 8. — **Molnár Ferencz**, Somogyvár 8. — **Nagy Sándor**, Ágya 7. — **Novák Vilmos**, Pest 8. — **Pap Móríc**, Karczag 8. — **Pilch Ágoston**, Pest 8. — **Pintér Sándor**, Szécsény 8. — **Piußich Lajos**, Pest 8. — **Sajó Károly**, Pest 8. — **Dr. Say Móríc**, Buda 8. — **Sissovics Károly**, M.-Óvár 8. **Ifj. Sturman György**, S.-Patak 8. — **Suppan Vilmos**, Pest 8. — **Szily Dezso**, Botfa 8. — **Szójka Gusztáv**, Szeged 7. — **Szommer Antal**, Balatonfő-Kajár 8. — **Telepy Károly**, Pest 7. — **Ternyey Ferencz**, Pest 8. — **Türk Ágoston**, Mándok 8. — **Dr. Vásárhelyi Imre**, Szomor 8. — **Verzár Gyula**, Arad 8. — **Wartha Vincze**, Pest 8.

**Összesen : 570-en.**

<sup>1)</sup> A 42-ik füzet mellékletén hibásan volt Minorita Kolostor, Arad 8.

<sup>2)</sup> A 42-ik füzet mellékletén hibásan volt Marikovszky Gábor, R.-Szombat 8.

### b) A természettudományi társulatnak nem tagjai:

**Tóth János**, Pest 10.

**Összesen : 53-an.**

### c) Egyletek, intézetek, könyvtárak :

Budai kir. főreáltanoda II. — Budai főgymn. ifjúság önképzőköre 7. — Ref. néptanítók könyvtára, H.-M.-Vásárhely 8. — Sátoralja-Újhelyi gymnasium 10.

**Összesen : 39-en.**

<b>Összegezés :</b>	
Tagok . . . . .	570-en
Nem tagok . . . . .	53-an
Egyletek, sat . . . . .	39-en
<b>Összesen :</b>	<b>662-en.</b>

### d) A kötési díjat utólagosan beküldték :

**Gonda Béla**, Pest 1. — **Kerner Péter**, Szabadka 1. — **Kiss Péter**, Pest 1. — **Mezey István**, Szászváros 1.



# Creative Commons License Deed

**Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)**

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)



## A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

## Az alábbi feltételekkel:



**Nevezd meg!** — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).



**Így add tovább!** — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

## Az alábbiak figyelembevételével:

**Engedély** — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

**Közkinccs** — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

**Más jogok** — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.